

Koers zetten

Activiteitenplan 2009-2012

“Only he who embraces fear and looks fear in the eye, will start thinking again. Thinking leads to action, leads to a restoration of dialogue, leads to the willingness to be convinced to change one’s mind from time to time. It leads us back to humanity. And it helps prevent a closing of minds, which is always a consequence of fear taking over.”

Staatssecretaris Frans Timmermans (Winternachten, 17 januari 2008)

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1

Inleiding

pagina 3

Positie in basisinfrastructuur

Hoofdstuk 2

Terugblik activiteiten 2005 – 2008

4

Naar een strategische dimensie van het ICB

Internationale culturele profilering

Internationale reflectie

Cultuur en economie

Cultuur en politiek

Basistaken en organisatie

Hoofdstuk 3

Plannen 2009-2012

10

ICB en cultural diplomacy: een vorm van nieuwsgierigheid

10

Nederland en de wereld

11

Uitwisseling met niet-westerse wereld

Opkomende economische grootmachten

Mediterrane en Arabische wereld

Nederland en Europa

13

Aansluiting bij de Europese cultuuragenda

Kunst als katalysator in veranderingsprocessen: nieuwe lidstaten en nieuwe burens

Europese themajaren

Instrumenten van beleid

15

Kennisverdieping door onderzoek

Uitwisseling met de niet-westerse wereld: concreter

Participatie EU programma's

Een actief communicatiebeleid

Van algemene wegwijzer naar gericht advies

Expertisebevordering posten

HGIS-C Internationaal Bezoekersprogramma

Organisatie

18

Tot slot

19

HOOFDSTUK 1

Inleiding

Door de veelheid aan activiteiten in de afgelopen periode is de zichtbaarheid van de Stichting Internationale Activiteiten (SICA) sterk toegenomen. We zijn toonaangevend geworden in het debat over het Internationaal Cultuurbeleid (ICB) binnen overheid en cultureel veld door onze permanente blik op de internationale context van de Nederlandse cultuur. We weten daardoor nationaal en internationaal de werkelijk belangrijke spelers aan ons te binden. Als generalist leggen we verbindingen tussen uiteenlopende kunstdisciplines en specialismen, op praktisch uitvoerend en op strategisch, beleidsvoorbereidend niveau. De SICA heeft zich kortom, ontwikkeld tot natuurlijke uitvoerder van het bovensectoraal en strategisch internationaal cultuurbeleid. Deze onlangs door Raad van Cultuur en betrokken Ministeries bevestigde verworvenheid willen wij consolideren en uitbouwen.

In de afgelopen cultuurnotaperiode verliep de ontwikkeling van de SICA grotendeels parallel aan die van het Internationaal Cultuurbeleid (ICB). Conform het advies van de Raad voor Cultuur werd een nieuwe strategische dimensie aan het ICB toegevoegd. Dit had zijn weerslag op onze werkzaamheden. Een organisatie als de SICA wordt relevanter naarmate de ambities in het ICB toenemen. Zodra die ambities de artistieke prioriteiten in de afzonderlijke cultuurdisciplines overstijgen, gaan ze onlosmakelijk deel uitmaken van de cultuurpolitieke agenda van de overheid. Aan de ontwikkeling en precisering van die ambities heeft de SICA veel kunnen bijdragen door zijn verworven spilfunctie in het veld. Door onze permanente blik op het internationale culturele verkeer konden we relevante onderwerpen signaleren voor het internationaal cultuurbeleid. Onderwerpen die elders op de wereld vaak al wat langer op de agenda staan.

De onstuimige groei en diversificatie van aandachtsgebieden, thema's, instrumenten en bovensectorale activiteiten in het Nederlands ICB betekende voor de SICA een forse toename van zeer ongelijksoortige taken en projecten (zie onder Terugblik 2005-2008). Na deze *Sturm und Drang* en *trial and error* periode is het nu tijd voor consolidatie, aanscherping en verdieping. De overheid staat voor de uitdaging om het nieuwe strategische beleid voor een langere periode te plannen en van handen en voeten te voorzien. Voor de SICA geldt nu de opgave om in samenhang daarmee meer consistentie, effectiviteit en focus in zijn activiteiten aan te brengen en zonodig scherpere keuzes te maken. Ook onze 'governance' positie, doelgroepen en samenwerkingspartners willen we meer in overeenstemming brengen met de positie die we in het ICB beleid zijn gaan innemen.

Positie in de basisinfrastructuur

De SICA is in de eerste plaats een bovensectorale ondersteuningsinstelling voor de internationale activiteiten en ambities van de cultuursector. Onze belangrijkste doelgroep is dan ook het Nederlandse culturele veld in al zijn disciplines en geledingen, waaronder de 'cultuurmakelaars' op onze diplomatieke posten in het buitenland. We verzorgen jaarlijks gemiddeld 1400 adviezen, 80 buitenlandse bezoeken, 30 speciale cursussen en 35 publieksbijeenkomsten, expertmeetings en

matchmakings. Per maand bezoeken gemiddeld 6.000 mensen onze website en met het SICAmag bereiken we vier keer per jaar 3.000 lezers. Nieuwsbrieven, algemeen en speciaal voor de posten, sturen we naar respectievelijk circa 2.000 en 700 adressen.

Een praktische wegwijzer in een rijk geschakeerd landschap, dat is onze basisfunctie. Maar overeenkomstig de adviezen van de Raad voor Cultuur en de opvattingen van de regering in de nota 'Kunst van Leven', zijn we ook adviseur en uitvoerder van het strategisch internationaal cultuurbeleid van de rijksoverheid. Door deze dubbele taak verhouden wij ons op een bijzondere en delicate manier tot de overheid en de ICB infrastructuur van fondsen, sectorinstellingen en diplomatieke posten. We zijn geen onderdeel van het openbaar bestuur, want we staan bewust op 'armlegte afstand' van beide departementen. Maar we zijn ook geen reguliere culturele instelling of sectorinstituut, want een aanzienlijk deel van onze werkzaamheden voeren wij uitdrukkelijk in opdracht van of namens de overheid uit.

Voor de SICA, acht jaar geleden opgericht als opvolger van de Vereniging Internationale Culturele Betrekkingen/VICB was een lichte constructie bedacht. De stichting zou een hoofdzakelijk informatieve en waar gewenst coördinerende functie vervullen. Een centraal internationaal cultureel instituut werd destijds ongewenst gevonden, want dat paste niet bij de heersende opvatting dat internationale culturele uitwisseling een zaak was van de afzonderlijke disciplines en zich artistiek autonoom, van onderop, moest ontwikkelen. Om dit te benadrukken kregen de disciplines, vertegenwoordigd door fondsen en sectorinstellingen, een institutionele adviespositie in de bestuursstructuur van de SICA (de Stichtingsraad).

Die onderlinge verstrengeling van posities en belangen bleek vanaf de geboorte van de SICA niet ideaal. Zeker toen, in navolging van de Raad voor Cultuur, het besef bij de fondsen en sectorinstellingen groeide dat er aanzienlijk meer bovensectorale richting en strategie in het beleid noodzakelijk was. De doorbraak kwam bij het gezamenlijke opstellen van een strategische toekomstagenda voor het ICB, die tevens de basis vormde van ons aangepaste, definitieve beleidsplan 2005-2008. Fondsen en sectorinstellingen spraken zich toen uit voor een nieuwe aanpak: de SICA zou het voortouw nemen in de uitvoering van de strategische agenda en de samenwerking met de fondsen en sectorinstellingen niet langer vormgeven op algemeen bestuurlijk, maar op operationeel niveau, in concrete projecten.

Deze aanpak heeft goed gewerkt. Vrijwel alle activiteiten, bijzondere opdrachten en projecten in het kader van het strategisch beleid zijn in nauwe samenwerking met de relevante fondsen en sectorinstellingen ontwikkeld en uitgevoerd. Belangrijke succesfactor was dat onze coördinerende verantwoordelijkheid vrijwel altijd vergezeld ging van de hiervoor benodigde instrumenten. Deze effectieve werkwijze maakt de formeel nog bestaande Stichtingsraad naar onze mening overbodig.

Ten aanzien van onze positionering concluderen wij het volgende:

1. De SICA is een zelfstandige uitvoeringsorganisatie tussen overheid en veld. Deze 'governance positie' stemt overeen met de advisering door de Raad voor Cultuur. De Raad gaf zelfs als mogelijkheid in overweging om de SICA in de toekomst om te vormen tot een dienst van beide betrokken ministeries. Dit acht de SICA overigens niet wenselijk.
2. In de huidige regelgeving over de basisinfrastructuur is voor SICA een plaats ingeruimd als Internationaal Cultureel Instituut op grondslag van vierjarige financiering. Wij vinden dit echter niet goed passen bij de 'governance positie' van een uitvoeringsinstituut van twee departementen, dat wordt verondersteld het voortouw te nemen in de internationale beleidspraktijk van cultuurinstellingen.
3. Wij pleiten voor een relatie met beide departementen, die buiten de cultuurnota om wordt vormgegeven. Uitgangspunt hiervoor kan de reeds in 'Kunst van leven' genoemde tripartiete overeenkomst zijn en een planning van de strategische projecten die de overheid in 2009-2012 wil realiseren met hulp van de SICA.

NB Dit beleidsplan en bijbehorende begroting zijn noodzakelijkerwijs nog incompleet om twee redenen die direct voortkomen uit voornoemde positie van de SICA tussen kunstenveld en overheid. Ten eerste vragen een aantal beleidsvoornemens om nadere invulling en afstemming met de fondsen en sectorinstituten. Deze sectorale hoofdrolspelers in het ICB dienen hun beleidsplannen pas in op 15 maart a.s., zodat zinvol overleg pas in de komende maand mogelijk is. De tweede reden is dat het de bedoeling is dat onze werkzaamheden in 2009-2012 middels een tripartiete overeenkomst met beide ministeries onderdeel vormen van het uitvoeringsplan van het ICB beleid in de komende cultuurnota periode. Daarin zal, naast de OCW financiering vanuit de landelijke (basis)infrastructuur en de financiering van BZ voor de basistaken, ook de hoogte van de financiering van de strategische uitvoeringstaken moeten worden bepaald uit de middelen die beide departementen gezamenlijk na opheffing van de HGIS voor dit doel beschikbaar hebben. Het nieuwe ICB beleid zal, zoals aangekondigd, pas tegen de zomer 2008 in een aparte brief van de regering worden vastgelegd. Ons beleidsplan en bijbehorende begroting zullen derhalve niet eerder dan medio zomer 2008 compleet kunnen zijn.

HOOFDSTUK 2

Terugblik activiteiten 2005-2008

Naar een strategische dimensie in het internationaal cultuurbeleid

Met de Cultuurnota -periode 2005-2008 brak een nieuwe fase aan voor de Stichting Internationale Culturele Activiteiten/SICA. Het kabinet had, in navolging van de Raad voor Cultuur, de SICA uitgenodigd om een meer prominente rol te spelen als adviseur en uitvoerder van het ontluikende strategisch ICB – een rol die wij met zoveel woorden hadden uitgesproken te ambiëren.

Wij namen ons dan ook voor om niet alleen onze basistaak als kennis- en service instituut te optimaliseren, maar uit te groeien tot een toonaangevende spil onder de talrijke spelers binnen het ICB. Uit de gedetailleerde jaarverslagen uit deze periode blijkt dat dit voornemen leidde tot een explosieve groei van taken en activiteiten. We werden zichtbaarder, wat mede leidde tot een flinke stijging van de bezoekersaantallen van bijeenkomsten. Ook de verhuizing naar de Keizersgracht heeft daar in belangrijke mate aan bijgedragen.

Het vergde bovendien een meer proactieve houding en een robuustere invulling van de activiteiten. We moesten immers blijven voorzien in de informatiebehoefte van meer en minder ervaren internationale professionals, maar tegelijkertijd inspelen op de prioriteiten van de ICB partners (fondsen en sectorinstituten, ministeries BZ en OCW en de Raad voor Cultuur).

Wat is strategisch ICB? Er is een breder belang dan het puur artistieke. Individuele aspiraties gaan op in collectieve ambities. Activiteiten van afzonderlijke cultuurinstellingen, sectorinstituten en fondsen winnen aan kracht en betekenis door bundeling in gezamenlijke projecten. Het sectorale maakt vaak plaats voor het intersectorale. Nieuwe thema's, landen en gebieden worden gezamenlijk geëxploreerd en ontsloten.

Dit was het uitgangspunt van de werkconferentie (2005), waaraan alle ICB partners deelnamen. Voor het strategisch beleid werden vier relevante dimensies geïdentificeerd: *internationale culturele profilering, internationale reflectie, cultuur en economie en cultuur en politiek*. Deze agenda, uitgewerkt in ons definitieve beleidsplan 2005-2008, vormde de leidraad voor vrijwel alle SICA -activiteiten in 2005-2008.

Een cruciale rol in het ICB debat speelde daarnaast de mede door de SICA uitgegeven essaybundel *All that Dutch* (2005, i.s.m. Mondriaan Stichting, Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds en Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten). In deze publicatie spreken beleidsmakers, kunstenaars, cultuurprofessionals en politici zich uit over de hierboven genoemde ICB agenda. De nota 'Koers kiezen' - waarin de toenmalige regering op verzoek van de Tweede Kamer zijn standpunt gaf over de in *All that Dutch* opgeworpen vragen en die tot op de dag van vandaag leidraad is voor het ICB - is het directe gevolg geweest van deze bundel.

Internationale culturele profilering

In 2005 was de algemene opvatting in de culturele sector over zogenaamde statelijke culturele manifestaties weinig positief. Toch beseftte men ook dat je als sector niet geheel afzijdig kunt blijven wanneer de Nederlandse cultuur zich op niet-artistieke gronden in het buitenland profileert. Onder het motto "als het moet doe het dan goed" erkende een brede groep het belang om binnen het ICB meer ervaring op te doen met de verschillende vormen en doelstellingen van grootschalige manifestaties in het buitenland.

In opdracht van de ministeries van BZ en OCW traden wij in de afgelopen beleidsperiode diverse malen op als coördinator van dergelijke grootschalige projecten in het buitenland. In de periode 2005-2008 realiseerden we samen met diverse partnerorganisaties de volgende manifestaties: *Art en Tour Pays-Bas Maroc* (2005), *Dutch Dare* (Australië, 2006), *50 jarige herdenking Hongaarse opstand 1956* (2006), *NL, a season of Dutch Arts in the Berkshires* (VS, 2007), *Kroonjuwelen* (Koninkrijksspelen, 2007, als enige in Nederland), *Nederlands cultureel jaarprogramma in Roemenië en Bulgarije* (2007) en *LOW: Nederlands-Vlaams festival in Hongarije* (2008).

Het profiel van deze uiteenlopende manifestaties verschilde onderling sterk. Aan de ene kant van het spectrum stond het vooral artistiek geïnspireerde, gezamenlijk met vooraanstaande Amerikaanse programmeurs en curatoren samengestelde *NL, a season of Dutch Arts in the Berkshires*. Aan de andere kant stond het meer cultuurdiplomatiek geïnspireerde project van de herdenking van de Hongaarse opstand in 1956. Hoewel gevarieerd in cultuurpolitieke of artistieke urgentie, zijn het allemaal projecten die een zinvol onderdeel hebben gevormd van een strategisch ICB in ontwikkeling. Maar duidelijk is ook dat het geheel van de gerealiseerde manifestaties niet bepaald een samenhangende, beargumenteerde en dringende indruk achterlaat.

Een effectieve *culturele profilering* staat of valt met een stevig onderbouwde visie op de rol van Nederlandse cultuur in de wereld en daaruit voortvloeiende planning -van ondermeer grootschalige manifestaties. Eenzijdige nationale presentaties zijn daarin niet meer geloofwaardig en moeten plaatsmaken voor vormen waarin de dialoog en duurzame inhoudelijke artistieke samenwerking voorop staat. De verschillende aanleidingen dienen daarbij scherp te worden onderscheiden en qua urgentie tegen elkaar afgewogen. Een goed overzicht van mogelijke aanleidingen voor manifestaties is dus een eerste vereiste. We hebben daarvoor een begin gemaakt met onze driemaandelijke inventarisatie bij ruim 700 vaste informanten. Dit levert een doorlopend overzicht op van aanleidingen voor manifestaties in binnen- en buitenland, waarop zowel overheid als culturele instellingen in een vroegtijdig stadium kunnen anticiperen.

Internationale reflectie

In het ICB lag de nadruk lang op de export van culturele activiteiten. Internationale culturele uitwisseling veronderstelt echter een internationaal bewustzijn of *permanente nieuwsgierigheid* naar 'de toestand in de wereld'.

In de bijeenkomst 'Internationaal perspectief op het Nationaal Historisch Museum' (2007) liet de SICA een aantal buitenlandse museumdirecteuren reageren op de plannen van de Nederlandse regering. In Nederland werkzame culturele 'expats' stonden stil bij hun betekenis voor het Nederlandse cultuurveld in 'Ask the expats' (2007). Ook plaatsten we het onderzoek van Anne Bamford naar cultuureducatie in Nederland in een internationaal perspectief (2007).

Aldus is een begin gemaakt met een georganiseerde vorm van kritisch commentaar op ons denken en doen. Een waardevol instrument hierbij is het Internationaal Bezoekersprogramma. Vanwege de huidige formule is de aanwezigheid van de gasten in Nederland echter vaak te kort om voldoende materiaal te verzamelen voor informatieve analyses en pittige beschouwingen. In samenwerking met sectorinstituten en fondsen zet de SICA daarom vanaf 2008 een omvangrijker en systematischer 'Critics in residence' programma op.

Het ontvangen van buitenlandse gasten moet dan niet belemmerd worden door een restrictief visumbeleid. Door onze actieve rol in de projectgroep Kunstenaars en Visa hebben we bij aan de concrete verbetering van het toelatingsbeleid van kunstenaars kunnen bijdragen. Dit komt voort uit onze positie als belangrijkste wegwijzer voor het veld naar de juiste loketten en procedures om buitenlandse kunstenaars bij artistieke projecten in Nederland te mogen betrekken. Wij blijven ook in de nieuwe beleidsperiode het voortouw nemen om vanuit de cultuursector bij te dragen aan een moderner en ruimhartiger migratiebeleid.

Met *Dare2Connect*, een programma samen met Felix Meritis, is een nieuw podium gecreëerd voor ontmoeting, presentatie en debat over internationale culturele activiteiten. Het programma bevordert op een toegankelijke én serieuze manier het debat over culturele uitwisseling.

Cultuur en Economie

Het imago van commerciële Nederlandse cultuurdisciplines in het buitenland is goed, maar rendabel zijn ze vaak niet. Om de economische exportpositie van Nederlandse culturele organisaties te verbeteren, coördineren SICA en de Economische Voorlichtingsdienst (EVD), in opdracht van het ministerie van OCW, een onderzoek van bureau LAgroun naar de mogelijkheden die bestaande instrumenten bieden voor deze sector. Dit onderzoek wordt begin 2008 afgerond. Het effect van WTO-GATTs regelgeving op de kansen en bedreigingen voor de ondersteuning van Nederlandse cultuur was onderwerp van een SICAmag en een studiedag samen met de Boekmanstichting (2006). In het Internationaal Bezoekersprogramma zijn diverse C&E delegaties ontvangen, waardoor aansluiting ontstond bij een internationaal netwerk van experts.

Cultuur en politiek

Kunst en cultuur vertegenwoordigen een waarde in zichzelf. Tegelijkertijd hebben zowel het culturele veld als de overheid de verantwoordelijkheid om kunst en cultuur een politiek-maatschappelijke context te verlenen. Wij hebben deze taak vooral vanuit een geografische invalshoek uitgewerkt, door een intensievere samenwerking te bepleiten met landen die nu of op termijn voor Nederland van belang zijn. De Nederlandse cultuursector mag immers de aansluiting niet missen bij Europese en

mondiale ontwikkelingen. Grondstof voor deze regiobenadering zijn quick scans, verkenningen en expertmeetings.

Door de coördinatie van een culturele missie (2005), de bijdrage aan een specifiek beleidskader en de oprichting van de Netherlands China Arts Foundation, droeg de SICA bij aan de intensivering van de culturele samenwerking met China. In opdracht van de ministeries van BZ en OCW voeren we vanaf 2007 het verkenningstraject uit in de Mediterrane en Arabische wereld, dat de basis vormt voor een intensievere culturele samenwerking met deze regio.

Europa bleef een prominente plaats innemen in onze programmering 2005-2008. Allereerst door de activiteiten van het Cultureel ContactPunt. Maar bijvoorbeeld ook door samen te werken met de European Cultural Foundation (ECF) in de conferentie *Diversity makes the Difference* (2007) en door het lidmaatschap van EUNIC. In samenwerking met dit netwerk organiseerden we de 'openbare denkoefening' *A European Cultural Canon* (2007), waarover in 2008 een publicatie volgt.

Met het oog op een versterking van de Nederlandse rol en zichtbaarheid in Europa, hebben we de *Communication on Culture* van de Europese Commissie (mei 2007) aangegrepen voor een pleidooi om de Europese cultuuragenda te gebruiken om de Nederlandse ICB agenda te helpen uitvoeren. In de context van een uitvoeringsinstelling van regeringsbeleid, kan de rol van de SICA bij de oprichting van Kosmopolis niet ongenoemd blijven. We zetten onze samenwerking voort bij de Nederlandse invulling van het Europees Jaar van de Interculturele Dialoog 2008. OCW en BZ hebben hiertoe aan beide organisaties opdracht verleend.

Basistaken en organisatie

Nieuwe impulsen kregen ook onze reguliere taken: adviseren en informeren via de Helpdesk, het Cultureel ContactPunt, de website, het kwartaalblad SICAmag, de landen- en themabijeenkomsten, het CZ-werkbezoekprogramma en het Internationaal Bezoekersprogramma. We hebben de samenhang tussen deze taken versterkt door regelmatig de inhoudelijke prioriteiten van het strategisch ICB als uitgangspunt te nemen. Tegelijkertijd bleven we fungeren als algemene wegwijzer in het internationale culturele verkeer voor veel uiteenlopende culturele organisaties.

De gegevensverzameling voor de database Buitengaats is verbeterd door de validiteit en representativiteit van de gegevens aan te scherpen en een herijking van het informantenbeleid. De SICA is lid van de begeleidingscommissie van het onderzoek naar de internationale positie van de Nederlandse podiumkunsten (opdracht ministerie OCW en Raad voor Cultuur). De hierbij gehanteerde methodiek zullen we gebruiken bij een verdere optimalisering van Buitengaats als monitor van het ICB, zoals aangegeven in 'Koers kiezen'.

De organisatie is in 2005-2008 aangepast aan het ambitieniveau. Er zijn verschillende beleidsniveaus onderscheiden en nauwkeurige functieomschrijvingen en samenhangende portefeuilles met bijbehorende verantwoordelijkheden vastgesteld. Dit droeg bij aan een proactieve opstelling, brede oriëntatie en flexibele werkwijze. Door de komst van een adjunct-directeur is ook het operationeel management versterkt.

HOOFDSTUK 3

Plannen 2009-2012

Vooraf

De indeling van het SICA beleidsplan 2005-2008 en *All that Dutch* in vier strategische dimensies (*internationale culturele profilering, internationale reflectie, cultuur en economie en cultuur en politiek*), die daarna is overgenomen in 'Koers kiezen' was zinvol bij het opstellen van een relevante beleidsagenda. Die functie heeft het inmiddels vervuld.

In de praktijk blijkt dat de vier strategische dimensies niet onderscheidend genoeg en ook te begrensd te zijn om uit te kunnen groeien tot aparte beleidscategorieën. De typisch Nederlandse neiging tot detaillering van beleidsprocessen levert, zo leert de ervaring, sowieso niet altijd een even scherp beeld op van de werkelijkheid. We hebben er daarom voor gekozen om deze neiging in ons beleidsplan stevig te onderdrukken. In onze plannen voor 2009-2012 kijken we van buiten naar binnen en nemen we de werkelijkheid van de mondiale ontwikkelingen zélf als uitgangspunt van handelen.

ICB en cultural diplomacy: een vorm van nieuwsgierigheid

Globalisering creëert culturele spanningsvelden: traditie versus moderniteit, culturele verscheidenheid versus massacultuur, nationale culturele identiteit versus internationalisme en liberale (a)religiositeit versus (christelijk en islamitisch) fundamentalisme.

De wereld is Nederland binnengedrongen. Dit feit wordt echter niet opgevat als een bron van inspiratie, maar als eerder als bedreigend voor de eigen cultuur. Tot voor kort een open en tolerant land met een realistisch en zelfbewust beeld van zijn rol in de wereld, kenmerkt Nederland zich momenteel door geslotenheid, onzekerheid en isolationisme.

Als een van de 'founding fathers' van de EU zeiden we nee tegen Europa. We zeiden nee tegen migranten en asielzoekers. En nee tegen een internationale cultuurpolitiek die op iets anders was gericht dan onszelf. Veelbetekenend in dit verband is onze gebrekkige culturele uitwisseling met niet-westerse landen en de onvolkomen rol van cultuur in ontwikkelingssamenwerking. Onze inspanningen richten zich nog steeds op de geijkte internationale cultuurcentra van vandaag en veel minder op de internationale culturele knooppunten van morgen. We leggen nog steeds een voorkeur aan de dag voor het manifesteren van onszelf; van anderen leren ligt ons iets minder.

Gelukkig gaan de luiken langzaam weer open. Samenleving, politiek en cultuursector zijn al iets minder op zichzelf betrokken. Staatssecretaris Timmermans waarschuwt Nederland, met een verwijzing naar Alan Bloom's invloedrijke boek uit 1987, voor een *closing of the Dutch mind*. Minister Koenders pleit openlijk voor een grotere rol van cultuur in de bestrijding van armoede in de wereld. Ook kunstenaars zijn zich in toenemende mate bewust van de ingrijpende geopolitieke veranderingen. Zij participeren steeds vaker actief in de interculturele dialoog en zoeken nieuwe inspiratie in andere culturen

We constateren een groeiend besef van de kracht van de culturele dialoog en het belang van het doorbreken van stereotypen in de wederzijdse beeldvorming, die de wereld nu in een houdgreep lijken te houden. Met *cultural diplomacy*, op te vatten als 'voortzetting van de traditionele diplomatie met andere middelen', kunnen we die beeldvorming meer in overeenstemming brengen met de gelaagde werkelijkheid en op een vreedzame manier de confrontatie aangaan met andere waarden en opvattingen. Thuis en buitengaats.

Ook in de Nederlandse internationale betrekkingen wint deze gedachte steeds meer terrein. Dit neemt niet weg dat er ook de nodige dilemma's en hindernissen zijn. De rol van cultuur in de politieke arena is precair. Vanuit de diplomatie is er huiver voor de kritische en autonome aspecten van de kunst. De kunst van haar kant is er beducht voor dat zij als politiek instrument gebruikt wordt en daardoor aan kracht, intrinsieke waarde en integriteit inboet.

Wij zijn er van overtuigd dat autonome kunst en kunst als vorm van culturele dialoog niet tegenover elkaar staan. Ze liggen in elkaars verlengde. Er zijn veel goede voorbeelden van een effectief en integer samengaan van politiek en cultuur.

Het belang van *internationale reflectie* op het waarom, wat en hoe van onze culturele activiteiten, ons cultuurbeleid en bijbehorende infrastructuur kan daarom niet genoeg worden onderstreept. Het uiteindelijke culturele, economische en politieke belang van ons land is gediend met een permanente nieuwsgierigheid naar andere culturen en kunstuitingen. Dat inspireert de Nederlandse kunst en bovendien ontwikkelen we zo kennis en inzicht in het belang en de waarde van onze eigen kunstuitingen voor andere culturen en -daarin impliciet of expliciet uitgedrukte- opvattingen over samenleving en politiek (zie ook bij: 'Kennisverdieping door onderzoek').

Wij nemen ons voor om jaarlijks een 'state of-' te geven van de belangrijke resultaten en tendensen in het (strategisch) ICB, in samenspraak met de sectorinstituten, internationale festivals in Nederland en andere belangrijke actoren.

Nederland en de wereld

Uitwisseling met niet-westerse landen

Kunst uit niet-westerse landen krijgt steeds meer erkenning. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de snelle doorbraak van kunstenaars uit die landen naar westerse biënnales en topfestivals. Niet-westerse kunst is niet langer iets voor een kleine groep liefhebbers van exotisme, maar vormt een kritische spiegel en belangwekkende inspiratiebron voor de ontwikkeling van kunst en cultuur in het Westen. Daarom pleit een groep van 21 cultuur- en ontwikkelingsorganisaties, onder leiding van een kopgroep bestaande uit SICA, Mondriaan Stichting, HIVOS en Prins Claus Fonds, voor het laten samengaan van het huidige ontwikkelingssamenwerkings-beleid en het internationaal cultuurbeleid in een nieuw, geïntegreerd 'nieuwsgierigheidbeleid'. De cultuurnota-instellingen in deze groep spraken af om hun activiteiten in dit kader alvast herkenbaar en onderling afgestemd in hun beleidsplannen op te nemen.

Doel van dit beleid is een betere aansluiting van Nederlandse kunstenaars en kunstinstellingen bij relevante culturele ontwikkelingen in ontwikkelingslanden in Azië, Latijns-Amerika, Afrika en de Caraïben (niet beperkt tot de Nederlandse OS -partnerlanden, maar met de OECD/DAC lijst als handvat), zo mogelijk in breder Europees verband. Meer specifiek is het gericht op:

1. Het creëren van een completer en meer genuanceerd beeld van de culturele ontwikkelingen in niet-westerse landen;
2. Een grotere prioriteit in het ICB voor culturele samenwerking met niet-westerse landen en het wegnemen van mogelijke belemmeringen;
3. Een grotere gelijkwaardigheid in de relatie die Nederland onderhoudt met de lokale partners/ infrastructuur in zich ontwikkelende landen, o.m. door kwaliteit en internationale culturele relevantie als uitgangspunt te nemen;
4. Een samenhangend C&O beleid, dat meer is dan een lijstje van door C&O ambassades uitgevoerde projecten, en als uitvloeisel hiervan o.m. een OS subsidiëringssystematiek die ruimte biedt voor culturele organisaties die armoedebestrijding weliswaar niet als kerntaak hebben, maar wel ontwikkelingsrelevante activiteiten uitvoeren;
5. Een betere verbinding tussen de vanuit het Nederlandse C&O -beleid opgebouwde netwerken in de OS -partnerlanden en het Nederlandse culturele veld.

Dit amalgaam van doelstellingen en uitgangspunten vraagt om nauwe samenwerking tussen de verschillende actoren in het culturele veld en met de overheid. De beste stimulans tot samenwerking wordt geboden door een overheid die dit beleid omarmt. De ministeries van BZ en OCW zijn daartoe uitgenodigd met de open brief d.d. november 2007 en de uitlatingen van de betrokken bewindslieden nadien, sterken ons in de gedachte dat er politiek volop ruimte is om dit samenhangende beleid vorm te geven.

Opkomende economische grootmachten

We richten ons niet uitsluitend op de niet-westerse *arme* landen. We hebben ook belang bij een beter cultureel begrip van de snel opkomende economische grootmachten, die het wereldtoneel zijn opgeklommen en daar ingrijpende veranderingen doorvoeren in de geopolitieke rolverdeling. Wat weten we eigenlijk van het huidige India, Rusland en Brazilië? En wie had een paar decennia geleden gedacht dat China nu de snelst groeiende economie zou zijn, met een voor ons ondoorgroendelijke maar klaarblijkelijk effectieve mengeling van kapitalisme en totalitair communisme?

Op verzoek van het culturele veld heeft de SICA na de verkenningsmissie in 2005 de Netherlands China Arts Foundation opgericht om de bilaterale culturele betrekkingen met dit immense land verder te ontwikkelen. Samen met intendant Martijn Sanders voert SICA de directie en verzorgen we ook de uitvoering van alle werkzaamheden. Dankzij de Stichting zijn inmiddels een twintigtal culturele uitwisselingsprojecten tot stand gekomen. In de komende beleidsperiode zullen wij ons werk voor de stichting continueren. Daarin zal, conform de opdracht, de netwerkvorming met nieuwe en artistiek interessante initiatieven die aansluiting zoeken bij de internationale cultuur centraal staan. Daarnaast

geldt de opdracht om een beperkt aantal welgekozen grotere manifestaties in beide landen te realiseren. Belangrijk moment voor de culturele profilering van Nederland is de Wereldtentoonstelling in Shanghai (2010). De stichting zal in 2010 worden geëvalueerd.

Mediterrane en Arabische wereld

Buitenland- en binnenlandpolitieke en cultuurintrinsieke beweegredenen liggen ten grondslag aan het verkenningstraject naar de Mediterrane en Arabische wereld, dat de SICA samen met fondsen en sectorinstellingen in opdracht van de ministeries van BZ en OCW vanaf 2007 uitvoert. Het project wordt juli 2008 afgerond. De verkenning moet uitwijzen waar, in welke disciplines en op welke gronden intensivering van culturele uitwisseling wenselijk is. De ministeries zullen op basis van de uitkomsten een besluit nemen over een mogelijk meerjarenprogramma. Wij zullen dit programma graag mee helpen uitvoeren.

Los van de besluitvorming hierover gaan wij in de komende beleidsperiode door met het sensibiliseren van het cultureel veld voor de regio. Hierbij maken we ook gebruik van het feit dat we vanaf 2008 het secretariaat voeren van het Nederlandse netwerk in het kader van de Anna Lindh Foundation. Dit 'netwerk van netwerken', waarin alle EU-lidstaten en Euromed-landen zijn vertegenwoordigd, richt zich op de dialoog met de Mediterrane en Arabische wereld.

Nederland en Europa

Aansluiting bij de Europese cultuuragenda 2007-2013

Nu Nederland met 'Koers kiezen' de aansluiting heeft hervonden bij het internationale cultuurdebat in de rest van de wereld, is het niet verwonderlijk dat de Europese cultuuragenda qua thema's en aandachtsgebieden nagenoeg gelijk is aan de Nederlandse ICB agenda. De drie strategische hoofddoelstellingen van de Europese agenda luiden als volgt: *1. Bevordering van culturele verscheidenheid en interculturele dialoog door het stimuleren van de mobiliteit van kunstenaars en erfgoedcollecties 2. Bevordering van cultuur als katalysator voor creativiteit door het stimuleren van coalities tussen de kunstsector en andere sectoren, ook t.b.v. lokale en regionale ontwikkeling 3. Cultuur als cruciale component van de externe betrekkingen en het ontwikkelingsbeleid van de EU en bevordering van de interculturele dialoog en interactie tussen de civiele samenlevingen van de lidstaten van de EU en derde landen.*

Deze eerste en ambitieuze Europese cultuuragenda bevat veel mogelijkheden om, vanuit de eigen beleidsprioriteiten, bij aan te sluiten. Niet alleen vanwege van de aanzienlijke financiële mogelijkheden, maar vooral om onze eigen thema's van een steviger context te voorzien en projecten meer inhoud en impact te geven door samenwerking met andere lidstaten.

Voor het benutten van de mogelijkheden voor de cultuur binnen de andere EU beleidsterreinen is allereerst onderzoek noodzakelijk naar het soort culturele projecten en activiteiten die relevant (kunnen) zijn vanuit de niet-cultuurspecifieke EU beleidsdoelstellingen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld

om de culturele dimensie van de zgn. Structuurfondsen in de sociaal- economische sector, het financieel instrument voor de pre-accessie landen, de EU inspanningen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking, de programma's ter bevordering van Europees burgerschap, de acties het gebied van conflictbeheersing en -preventie en om specifieke programma's gericht op de externe betrekkingen van Europa met andere landen en regio's in de wereld. SICA zal dit onderzoek mogelijk samen met de ECF en collega-instellingen in andere lidstaten uitvoeren. Het onderzoek moet culturele organisaties direct in staat stellen om op operationeel niveau beter gebruik te maken van de mogelijkheden die de nieuwe Europese cultuuragenda biedt. Indien daarvoor nog aparte instrumenten op nationaal niveau nodig zijn, zullen wij de overheid en fondsen daarop wijzen.

De implementatie van de Europese agenda levert bovendien een belangrijke sleutel voor beïnvloeding. De Europese Commissie beoogt namelijk een open coördinatiemethode (OCM), waarbij degene die zich het actiefst engageert het meeste invloed heeft. Het is dus meer dan ooit van belang dat wij de opvattingen van het Nederlandse culturele veld richting Brussel mobiliseren. Omdat voor de Commissie de input niet per se nationaal geënt hoeft te zijn, benutten we waar relevant hiervoor ook Europese strategische netwerken (EFAH, IETM etc.) en partners (Intercult/SE, Euclid/UK, Kulturpolitische Gesellschaft/DE). Omgekeerd zal de SICA het culturele veld informeren over actuele ontwikkelingen in de Europese cultuurpolitiek. De OCM biedt een 'informeel' beïnvloedingskanaal, dat uiteraard geschraagd moet worden door een goed onderbouwde formele Nederlandse stellingname in de EU-Cultuurraad. Wij zullen nog actiever dan voorheen als eindredacteur optreden van de opvattingen van het culturele veld, om OCW te voorzien van munitie voor het vigerende en toekomstige Europese cultuuragenda.

Kunst als katalysator in veranderingsprocessen: nieuwe lidstaten en nieuwe burens

Tegen de achtergrond van Koers Kiezen en mede gebaseerd op de ervaringen van het Nederlandse Matra-programma, wil de SICA de Nederlandse cultuursector in de komende beleidsperiode nauwer betrekken bij culturele uitwisseling met de landen op de Balkan, Turkije en de nieuwe burens van Europa, zoals Moldavië, Wit-Rusland en de Oekraïne. Dit kan bilateraal, maar de Europese cultuuragenda indachtig ook in multilateraal verband met Europese partners.

De prominentere plaats van cultuur op de (interne en externe) Europese agenda is mede het gevolg van bewegingen als 'A Soul for Europe'. Dit oorspronkelijk Berlijnse initiatief zal worden overgenomen door o.a. Felix Meritis. Doel van het initiatief is om vanuit de *civil society* vorm te geven aan een grotere culturele dimensie van Europa. SICA en Felix Meritis zullen hiervoor samen het Nederlandse culturele veld mobiliseren.

Europese themajaren

De SICA is voor het ministerie van OCW de eerst aangewezen organisatie voor de coördinatie van een Europees Jaar met een cultureel thema, zoals bijvoorbeeld in 2009 het Europees jaar van de Creativiteit en Innovatie. De SICA treedt tijdig met gespecialiseerde organisaties als Cultuurnetwerk Nederland en Kunstenaars & CO in overleg om een concrete Nederlandse invulling te geven aan dit thema. Voor 2010 is een sociaaleconomisch thema vastgesteld, maar voor de jaren vanaf 2011 stelt

de SICA voor om de ideeën van het culturele veld in te brengen bij het kabinet, voordat besluitvorming plaats vindt op Europees niveau. Hierdoor ontstaat een grotere betrokkenheid van de kunst -en cultureel erfgoedsector en verloopt de voorbereiding van zo'n jaar vanzelfsprekender.

Instrumenten van beleid

Het bovenstaande *bovensectorale en strategische* beleid zullen we deels vanuit onze basistaken en deels door inzet van nieuwe instrumenten operationaliseren. De basistaken zijn verwerkt in de begroting. De nieuwe instrumenten voor het strategisch beleid zullen in de komende maanden na en in overleg met beide betrokken ministeries worden gebudgetteerd ten laste van de middelen die bij beide departementen beschikbaar zijn voor strategisch beleid. Hieronder schetsen we onze aanpak van zowel de basistaken als de nieuwe instrumenten.

Kennisverdieping door onderzoek

Het verzamelen, bewerken, uitwisselen en actief communiceren van kennis en informatie over internationale culturele uitwisseling blijft onze basistaak. (Voor een inzicht in de concrete prestaties, verwijzen wij graag naar het aparte prestatieoverzicht). We vergaren *kwantitatieve* informatie over bijvoorbeeld wereldwijde Nederlandse culturele presentaties voor de Buitengaats database. De interactie met het culturele veld, fondsen, (internationale) instituten en posten levert *kwantitatieve* informatie op. We willen deze verder verdiepen met hoogwaardig onderzoek. Daarom start de SICA in de komende beleidsperiode een onderzoek - en ontwikkelingstraject samen met het Clingendael Instituut. Wij willen hierin de dilemma's inventariseren en analyseren die een gebruik van een instrument als cultural diplomacy in de praktijk van het strategisch ICB zo ingewikkeld maken. Daarbij wordt het onderzoek naar cultural diplomacy, zoals onlangs aangekondigd door de Europese Commissie, betrokken, evenals de 'good practice' in andere landen.

Als een van de instrumenten van cultural diplomacy en 'internationale culturele profilering' blijven grootschalige culturele multidisciplinaire manifestaties van belang. Maar de recente projecten in o.m. Australië, Verenigde Staten, Marokko, Hongarije, Roemenië en Bulgarije hebben duidelijk gemaakt dat de strategische beweegredenen en doelstellingen vooraf niet helder genoeg gearticuleerd kunnen zijn. In het kader van dit onderzoek zullen we specifiek ingaan op de dilemma's die grootschalige manifestaties opwerpen. Door in een internationale context te reflecteren op de inherente spanning tussen cultuurpolitieke en artistieke beweegredenen en doelstellingen, vergroten we de kans dat aan beide in de praktijk van het ICB meer recht wordt gedaan.

Naar verwachting levert dit deel van het onderzoek betere instrumenten op om bij toekomstige manifestaties zoals Istanbul Europees Culturele Hoofdstad (2010) en Shanghai Wereldtentoonstelling (2010) vooraf een helder antwoord te formuleren op de vragen of en zo ja, waarom, voor wie, door wie en in welke vorm culturele profilering op deze schaal plaats moet vinden.

Daarnaast zetten we op onderzoeksgebied onze samenwerking voort met de Boekmanstichting. Hierbij denken we aan verdere verkenningen op het grensvlak van internationaal cultuurbeleid, economie en politiek in een multilaterale context, als vervolg op de WTO-GATS studiedag in 2006.

Uitwisseling met de niet-westerse landen: concreet

Met genoemde kopgroep (zie bij 'Nederland en de wereld'), stimuleren we de interactie tussen het culturele veld en de overheid om een samenhangend beleid te formuleren.

Samen met onze partners initiëren en organiseren we bovensectorale mondiale verkenningen door en ten behoeve van het culturele veld (o.m. gebaseerd op ervaringen met China, India en Midden-Oosten). Hierbij schakelen we cultuurprofessionals ter plaatse in.

SICA coördineert de uitvoering van een wederkerig, bovensectoraal bezoekers- en residency programma, gericht op een intensieve en zichtbare aanwezigheid van cultuur- en mediaprofessionals hier en daar. Daarnaast bouwen we verder aan onze deskundigheid en adviesrol op het gebied van culturele mobiliteit, in het bijzonder ten aanzien van visa en tewerkstellingsvergunningen, ten behoeve van culturele organisaties, maar ook betrokken ministeries als BZ, Justitie en SZW en instanties als IND en CWI.

Op het gebied van ontwikkelingssamenwerking brengen we, op strategisch en operationeel niveau, de koppeling tot stand tussen de agenda 'uitwisseling met niet-westerse landen' en de Europese cultuuragenda. Meer concreet gaat het dan om het identificeren van mogelijkheden voor gezamenlijke culturele ontwikkelingsprojecten met andere Europese landen.

Participatie EU cultuurprogramma's

SICA zal extra inspanningen leveren om de uitwisseling te bevorderen van de Nederlandse cultuursector met andere EU landen en met de pre-accessie landen. Dit is nodig omdat de Nederlandse deelname aan EU gefinancierde multilaterale samenwerkingsprojecten in Europees verband achterblijft. Onze zichtbaarheid en geloofwaardigheid op Europees beleidsniveau worden hierdoor ondermijnd. Om de participatie te vergroten, ontwikkelt het CCP een trainingsmodule voor potentieel kansrijke organisaties en een cursus projectmanagement voor internationale culturele samenwerking (zoals ook door de VNG International is ontwikkeld voor Matra projecten). We benaderen actief organisaties, die we in staat achten om een internationaal project uit te voeren, vanwege gebleken internationale ambities en voldoende organisatorische capaciteit. Bij het ontwikkelen van projectplannen en subsidieaanvragen zorgen we voor deskundige begeleiding en 'coaching' door vertegenwoordigers van ervaren organisaties.

'Koers kiezen' signaleerde een gebrekkige aansluiting tussen Nederlandse en Europese cultuurfinanciering. Verschillende inrichtingseisen en procedures blijken soms bureaucratische struikelblokken voor veelbelovende projecten. Het CCP zal de belangrijkste knelpunten inventariseren en in overleg met OCW, de Nederlandse fondsen en het Directoraat-Generaal Onderwijs en Cultuur in Brussel aanpassingen voorstellen.

Een 'omgekeerd bezoekersprogramma' of een laagdrempelige mobiliteitsregeling, ondergebracht bij SICA, fondsen en sectorinstututen, zou de mobiliteit van kunstprofessionals binnen Europa en naar de pre-accessie landen kunnen verhogen.

Een actief communicatiebeleid

De SICA heeft een breed scala aan communicatiemiddelen tot zijn beschikking. Opvallend zijn met name de bijeenkomsten, het SICAmag en de website. In de afgelopen jaren zijn daar nieuwsbrieven en de websites voor de Netherlands China Arts Foundation en Dare2Connect bijgekomen. Deze middelen blijven we inzetten, gericht en meer in onderlinge samenhang. De SICA website zal vernieuwd worden, ook met het oog op een betere stroomlijning van 'user generated content'. De posten ontvangen zesmaal per jaar een digitale nieuwsbrief en in het kader van specifieke projecten/manifestaties worden ook regelmatig nieuwsbrieven verspreid.

De agenda van het strategisch ICB krijgt nadrukkelijk aandacht in het communicatiebeleid. Hierdoor dragen we bij aan de kennis in het Nederlandse culturele veld van en een juiste beeldvorming over niet-westerse landen, opkomende economieën als China, India, Rusland en Brazilië en de nieuwe lidstaten en nieuwe burens van de Europese Unie. We ontwikkelen hiervoor nieuwe Dare2Connect publieksbijeenkomsten, betrekken daarbij ook vaker experts van buiten de cultuursector, en streven naar vaste mediapartners voor een groter bereik van de informatie, ook buiten de cultuursector. Ook de lobby voor het binnenhalen van relevante internationale conferenties (bijv. ICOM) maakt deel uit van deze aanpak.

In 2008 brengen we, na een succesvolle editie in het kader van het Nederlands EU-voorzitterschap (2004), wederom een internationale editie uit van het SICAmag. Ditmaal willen we, via een aantal internationale boegbeelden van Nederlandse afkomst, de belangrijkste ontwikkelingen in de cultuursector inzichtelijk maken voor buitenlandse cultuurprofessionals. Bij een positieve evaluatie zullen we in de komende beleidsperiode vaker en regelmatig ons richten op het relevante internationale culturele veld via het SICAmag.

Van algemene wegwijzer naar gericht advies

We communiceren actief over de kennis en informatie die bij de SICA aanwezig is over het praktisch ICB. De helpdesk en het CCP vormen de toegang tot die kennis en deze poorten gaan we beter benutten door ook pro-actief en kennisintensief te adviseren aan kansrijke en hoogwaardige initiatieven. Een volledig vernieuwde website zal de basiskennis en informatie beter toegankelijk maken, waardoor de ruimte ontstaat voor deze inhoudelijke verdiepingsslag.

Expertisebevordering Nederlandse posten in het buitenland; buitenlandse posten in Nederland

Wij organiseren in opdracht van BZ het werkbezoekenprogramma (50-60 bezoeken per jaar), dat op voorstel van SICA met ingang van 2008 alleen nog toegankelijk is voor posten uit prioritaire landen en regio's. Deze bezoeken worden gebruikt voor het leggen en onderhouden van contacten, bijscholing

en beleidsdiscussie. In overleg met BZ zetten we aanvullende instrumenten in voor posten met een beperkte capaciteit voor ICB taken.

Samen met het culturele veld werken we het idee uit van een tijdelijke 'cultural assistance pool' voor regio's waar een extra slag gemaakt moet worden. Een dergelijke *pool* zou kunnen bestaan uit internationale kunstprofessionals, werkzaam bij een sectorinstituut, fonds of culturele instelling in Nederland of een partnerorganisatie in een ander land. Tegelijkertijd vormt de *pool* een zeer actief en relevant netwerk voor onze organisatie en onze directe ICB-partners.

Bij een internationaal cultuurbeleid dat meer op dialoog en internationale reflectie is gericht en minder op uitsluitend op export, past een grotere betrokkenheid van de buitenlandse cultureel attachés in Nederland. SICA organiseert daarom in de nieuwe beleidsperiode, samen met Buitenlandse Zaken, bijeenkomsten over de praktijk van het Nederlandse ICB. Hierbij richten we ons in de eerste plaats op de buitenlandse cultureel attachés uit beleidsrijke landen en regio's. Voor deze attachés stellen we daarnaast een introductieprogramma op bij Nederlandse internationale festivals en voor hen relevante Nederlandse kunstinstituten.

HGIS-C Internationaal Bezoekersprogramma

Het bezoekersprogramma is een belangrijk en effectief instrument, maar een betere focus op de strategische agenda van het ICB is noodzakelijk. Hiertoe moet het programma uitgebreid worden met een strategische component, met daarin een zwaardere coördinerende rol van de SICA.

Organisatie

Het meegroeien van de organisatie met de snelle strategische ontwikkelingen van de afgelopen jaren en de forse groei van het aantal activiteiten blijft een punt van aandacht. Het bestuur zal op niveau worden aangevuld om de volle breedte van het beleidsterrein te vertegenwoordigen. De Stichtingsraad kan als bestuurlijke vorm worden opgeheven, gezien de goede en regelmatige samenwerking op projectbasis met fondsen en sectorinstituten. De sleutelpositie van de SICA in het ICB moet verder vergezeld gaan met een versterking van het team, zodat zowel de praktische basistaken als de beleidsontwikkende rol waargemaakt kan (blijven) worden.

De in zomer 2007 aangestelde adjunct-directeur, vooralsnog gedetacheerd vanuit BZ besteedt met name aandacht aan het procesmanagement en de begeleiding van medewerkers.

De structurele personeelsbezetting bestaat nu uit 14 fte, waarvan het merendeel in deeltijd (gemiddeld 0.8 fte) vervuld wordt: directeur, adjunct-directeur, stafmedewerker onderzoek & ontwikkeling, 4 senior beleidsmedewerkers, 2 assistenten beleid/activiteiten, hoofd beheer, coördinator communicatie, webredacteur, secretariaatsmedewerker, data-invoerder Buitengaats. Hieraan wordt incidenteel extra tijdelijke formatie toegevoegd, gefinancierd vanuit projectbudgetten, als het extra werk dat specifieke opdrachten met zich meebrengt niet binnen de bestaande bezetting opgevangen kan worden.

Tot slot

In de geschiedenis van het Nederlands ICB was kunst lange tijd vooral een instrument van buitenlandse politiek; in dienst van een breder Nederlands belang en door voormalig minister Brinkman zelfs als 'glijmiddel' bestempeld. Hierin kwam verandering toen cultuurminister Hedy d'Ancona erin slaagde het ICB hoog op de agenda te plaatsen en het ministerie van Buitenlandse Zaken mee te krijgen in de diametraal tegenovergestelde opvatting dat internationaal cultuurbeleid alleen de belangen van de kunst zelf te dienen had. Geheel in lijn met het Thorbecke-beginsel moesten internationale culturele activiteiten voortaan autonoom en vanuit een artistieke noodzaak voortkomen uit de kunsten zelf.

Het goede nieuws over deze in de rest van de wereld tamelijk unieke ontvlechting tussen cultuur en politiek, is dat we kunnen bogen op een bonte en uitbundige optelsom van Nederlandse culturele activiteiten in het buitenland. We zijn werkelijk overal in de wereld tot diep in de haarvaten van de kunstscène aanwezig. Het slechte nieuws is dat we met deze blijmoedige schot hagel internationaal minder relevant en betekenisvol lijken te zijn dan landen waarin kunst en (cultuur) politiek wat minder strikt gescheiden optrekken.

In de afgelopen jaren zijn wij gaan beseffen dat de uniciteit van ons ICB niet louter een voordeel is. Een beleid dat alleen nog maar gaat over de internationale carrières van kunstenaars en kunstinstellingen, is eenvoudigweg te smal en te mager en niet per sé goed voor de inhoudelijke ontwikkeling van de Nederlandse kunsten zelf. Er zijn ook andere, misschien wel belangrijker redenen om internationaal cultureel actief te zijn, dan het eenzijdig tonen van ons eigen kunnen op internationale toppodia. Pionierszin bijvoorbeeld, betrokkenheid bij de wereld, nieuwsgierigheid naar de nieuwe geopolitieke verhoudingen die aan het ontstaan zijn, engagement en het besef dat het Nederlands debat onvruchtbaar in zichzelf blijft steken zonder de verhelderende confrontatie met en uitwisseling van waarden met andere culturen.

Met 'Koers kiezen' hebben de ministeries van BZ en OCW nu een weg ingeslagen die het beste van de twee tegengestelde benaderingen verenigd lijkt te hebben. De kracht van de autonome kunstontwikkelingen als belangrijkste uitgangspunt is behouden, maar daar is nu een strategische dimensie aan toegevoegd, waarmee die kracht met meer impact in onze samenleving en de wereld tot gelding wordt gebracht. Bovendien stelt de strategische dimensie zeker dat die autonome kracht ook tot ver in een nog ongewisse toekomst gevoed blijft worden door nieuwe inspiratie.

De SICA is onverminderd gemotiveerd om zich ook in de komende beleidsperiode voor deze herwonnen relevantie en duurzaamheid van ons Nederlands kunstleven in te zetten. We zijn er van overtuigd dat dit beleidsplan daarvoor de goede koers zet.